

DOKUMENTACJA EWIDENCJI PARKU

we wsi GUDNIKI

gm. KORSZE woj. OLSZTYŃSKIE

2977
1162

m2

ARCHIWUM
OŚRODKA OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9, tel. 628 48 41 w. 130

Nr inw. 2977

ANALIZA I OCENA WARTOŚCI ZABYTKOWYCH ZAŁOŻEŃ ZIELENI

88/77

~~Kassel~~

70948
konieczna i dora

Uwaga dotycząca koniecznej, doraźnej interwencji w zakresie zmiany sposobu użytkowania obiektu oraz działań konserwatorskich w odniesieniu do zadrzewienia i obiektów architektonicznych - podać na odwrócie karty!

adres GUDNIKI, gm. KORBE, woj. OLSZTYŃSKIE
 nazwa ewidencji A. PIĄTKOWSKI Rok opracowania 1977

Czy ewidencja wykonana jest zgodnie z instrukcją tak.

Czy jest kompletna tak; uzupełnić w metryce plit 2, 5, 6.

Analiza historyczna b. dobra; uzupełnić inf. o budynek i sprecyzować odnośniki w tekście do fot. lub zdjęć.

Wykorzystanie źródeł p. uzupełnić nr 2, 5, 6 plit I.3 wymienionych w komentarzu do instrukcji oraz źródło mapy archiwalnej

Analiza układu przestrzennego dobra; czy te słabe wienby mają być? czy myślenie miały lub mają znaczenie dla obiektu? - co to ma być? zastanów się nad specyficznymi uwarunkowaniami - p. sprecyzować!
 Inwentaryzacja roślin bardzo dobra

Analiza stopnia zachowania bardzo dobra

Wnioski autorów ewidencji Proszę sprecyzować swoje stanowisko - czy w związku z występowaniem dławu o charakterze pomnikowym przewiduje się ochronę ekologiczną terenu? czy też nie? z tekstu aut. i planu nie wynika to jasno.

Dokumentacja fotograficzna dobra; p. dołożyć spis fot. oraz nazwisko autora i datę wykonania zdjęć jak również krótką inf. o ponagólnych

Ocena planu parku dobry; p. opisać element nr 1 występujący na planie oraz scharakteryzować bliżej powstatości trwałego oparcia w części centralnej; jakie sytuacyjny jak podano

w pkt I.2 stanowi odrys z mapy arch. a powinien obrazować alturę i położenie obiektu - p. pobrać do uzupełnienia! Zgodnie z omówieniem

Ogólna ocena ewidencji podstępnie w instrukcji na planie należało
zacieśniać stany. dławostan.

↓ dobra -

Konkluzja: ewidencja wykonana jest poprawnie i może być przyjęta; tak, z poprawkami

Ewidencja wymaga poprawek w części zgodnie z uwagami instrukcji oraz

Ewidencja nie może być przyjęta z powodu w/g adnotacji zrobionych w
tekście i na planie, Olsztyn.

Miejscowość i data Włocławek, luty, 1978 Recenzent Włocławek

E w i d e n c j a   P a r k u
położonego we wsi G U D N I K

Stan na 31.XII.1977 rok

Rodzaj dokumentacji	Katalog parków woj. olsztyńskiego gmina Korsze Tom.....	
Autorzy opracowania	Okręgowy Ośrodek Rzeczoznawstwa i Doradztwa Rolniczego Stow.Naukowo - Techn. I i T R w Olsztynie 1/ mgr inż.Adam Piątkowski	
Weryfikator	mgr inż.Rudolf Klarowski	
Zlecniodawca	Urząd Wojewódzki w Olsztynie,Wydział Kultury i Sztuki - Wojewódzki Konserwator Zabytków.	
Rok opracowania	1977	
Miejsce przechowywania niniejszego opracowania		Nr.inw.

S P I S   T R E S C I

=====

1. R e c e n z j a	str..... ⁵
2. Metryczka parku	str..... ⁷
3. I. Krótka analiza historyczna	str..... ⁹
1. Ewolucja układu przestrzennego	str..... ⁹
2. Dawne plany	str. ¹⁰
3. Źródła do dziejów parku	str. ¹¹
II. Charakterystyka stanu istniejącego	str..... ¹²
1. Układ przestrzenny	str. ¹²
2. Skrócona inwentaryzacja roślin	str..... ¹³
3. Analiza stopnia zachowania układu zabytkowego	str..... ¹⁵
III. W n i o s k i	
1. Granica ochrony konserwatorskiej	str..... ¹⁷
2. Dane dotyczące ewentualnej zmiany rodzaju użytkowania	str..... ¹⁷
3. Niezbędne renowacje	str. ¹⁷
IV. Dokumentacja fotograficzna	str..... ¹⁹
4. Plan parku	

Metryka Parku - ogrodu

1. Adres	wieś Gudniki	Gmina	Korsze	Województwo	olsztyńskie
2. Nazwa parku - aktualna:	park wiejski <i>Gudniki</i>			dawna:	park dworski <i>Gudnick</i>
3. Rodzaj parku i jego stan zachowania	Park wiejski poważnie zdewastowany				
4. Czas ^{państwa} i najważniejsze fazy przekształceń	Początek <i>XIX</i> w.				Autor
					brak
5. Powierzchnia parku:	Ogółem ha	w tym: wód ha	Istniejące budynki:	1.0 wartości zabytkowej	
	1.37 ha	brak		brak	
6. Nr i data rejestru parku	6a Opinia Kom.Konserwat.		2. Inne	<i>nr. 3 dom</i> <i>nr. 2 b. gospodarczy, hydrofornia</i>	
<i>nie ma w rejestrze</i>					
7. Użytkownicy obiektu :	Państwowe Gospodarstwo Rolne Łankiejszy Zakład Wandajny Resort Rolnictwa				
8. Istniejąca dokumentacja /autor i data/ :	1. Pomiar sytuacyjno-wysokościowy		2. Inwentaryzacja zieleni		
	brak		brak		
3. Studium historyczne	4. Założenia techniczno-ekonomiczne		5. Dokumentacje branżowe		
brak	brak		techniczne i ekspertyzy		
			brak		
9. Przeprowadzone remonty	Budynków	Parku	Metrykę sporządził: A. Piątkowski		
	brak	brak	Data		
			15.XII.1977 r.		

I Krótka analiza historyczna

1. Ewolucja układu przestrzennego.

Wieś Gudniki położona jest w gminie Korsze/d.pow.Kętrzyn/
woj.olsztynskim.

Odległość ze wsi do najbliższej stacji PKP, poczty,
posterunku Milicji Obywatelskiej i urzędu gminy w Korszach
wynosi około 7 km. Przystanek PKS znajduje się we wsi.

Park stanowiący niniejsze opracowanie położony jest
w części północno-wschodniej wsi około 50 metrów od szosy
asfaltowej biegnącej z Reszla do Korsz.

Z okresu przed rokiem 1945 brak danych o obiekcie.

Jednak na podstawie zachowanych resztek zabudowań oraz drzew
stwierdzić można, że obiekt powstał na początku wieku XIX
bez założeń i planów specjalistycznych jako park-sad.

Przy jego założeniu wykorzystano istniejące już tu
zadrzewienia głównie przydrożne, które uzupełniono dodat-
kowymi egzemplarzami drzew i krzewów.

Głównym zadaniem powstałego obiektu była ochrona przed
niekorzystnymi wpływami z zewnątrz, głównie przed wiatrami
zachodnimi, sadu, ogrodu warzywnego oraz zespołu budynków
gospodarczych i mieszkalnego. Dodatkowym zadaniem było
poprawienie walorów krajobrazowych i estetyki otoczenia
budynku mieszkalnego Fot. nr. 2.

Od powstania do roku 1945 obiekt był własnością właści-
cieli niewielkiego majątku ziemskiego a po ich ucieczce,
w końcowym okresie II Wojny Światowej przeszedł na
własność Państwa Polskiego.

W roku 1947 park i zespół budynków przekazany zostaje osadnikom-rolnikom, przybyłym z okolic Białej Podlaskiej, Ob. Ob. Janowi Filipiukowi, Nikicie Żukowi, Mikołajowi Hreciukowi i Bazylemu Carukowi.

Od roku 1952 do października 1956 obiekt jest własnością Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej istniejącej we wsi Gudniki. Od roku 1956 do 1972 stanowi Państwowy Fundusz Ziemi i jest dzierżawiony przez rolników, Spółdzielni Kółek Rolniczych a część przez PGR-Wandajny.

W roku 1972 cały zespół przejęty ^{został} przez Państwowe Gospodarstwo Rolne w Bankiejnach, które łączy go do odległego o 3,5 km. Zakładu Wandajny.

Od roku 1945 do chwili obecnej budynek i park były użytkowane przez wielu użytkowników, nikt nie remontował budynków ani chronił parku i całość uległa stopniowemu niszczeniu i dewastacji.

Z obiektem nie są związane żadne ważne wydarzenia historyczne ani sławne osoby.

Znaczenie obiektu dla wsi i regionu było i jest niewielkie, gdyż do roku 1945 był użytkowany wyłącznie przez właścicieli a obecnie na skutek zniszczeń stracił swe znaczenie jest właściwie nieużytkiem, gdyż zniszczone sad nie daje prawie żadnych plonów a silne zakrzewienie części parku czynią teren mało atrakcyjnym pastwiskiem /wg RBG-1TR w Katrzynie pastwisko III klasy /.

Obiekt nie posiadał i nie posiada trwałego ogrodzenia.

2. Dawne plany

Jak już wspomniano park-ogród powstał bez planów i założeń specjalistycznych. Na mapie sztabowej armii niemieckiej w skali 1:25000 wydanej w roku 1944

a będącej zaktualizowaną w roku 1940 kopią podobnej mapy z roku 1913, obiekt zaznaczony jest w zbliżonych rozmiarach. Odrys, z w/w mapy stanowi mapkę sytuacyjną ^{stan aktualny} zamieszczoną przy planie a w dokumentacji fotograficznej zamieszczono zdjęcie powiększone z w/w mapy.

Na w/w mapie ani też na mapach ewidencji gruntów będących w posiadaniu Rejonowego Biura Geodezji i Terenów Rolnych w Kętrzynie nie ma zaznaczonych wewnątrz parku dodatkowych elementów wnętrza obiektu i należy przypuszczać że takowych nie było.

3/ Źródła do dziejów parku

Z uwagi na mało atrakcyjną zabudowę oraz zestaw gatunków drzew opisywany park-sad nie jest wykazywany w wielu źródłach.

Podstawą do opracowania dziejów parku-ogrodu były:

- a/ Rejestr gruntów i mapy katastralne i ewidencji gruntów znajdujące się w Rejonowym Biurze Geodezji i Urzędzeń Rolnych w Kętrzynie.
- b/ Usłne informacje uzyskane od mieszkańców wsi Gudniki a szczególnie od Ob. Józefa Godzika jednego z pierwszych osadników.
- c/ Poniemiecka mapa sztabowa z roku 1944. *Zniszczona w r. 1977.*
- d/ Wykaz parków wiejskich województwa olsztyńskiego ustalonych zarządzeniem Olsztyńskiej Woj. Rady Narodowej z dnia 25.V.1977 roku.

Park nie znajduje się w rejestrze Pracowni Zieleni i Pracowni Dokumentacji Naukowo-Historycznej Centralnej Pracowni Konserwacji Zabytków Oddz. we Wrocławiu, ani też w Rejestrze Ogrodów Polskich i materiałach Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody oraz Wojewódzkiego Konserwatora

Zabytków. Park nie jest zarejestrowany w materiałach Biura Dokumentacji Zabytków w Olsztynie *ani innych.*

II. Charakterystyka stanu istniejącego

Układ przestrzenny

Układ przestrzenny obiektu, mimo pewnych zmian powierzchniowych i dużego stopnia dewastacji drzewostanu i budynków zachował pierwotny układ. Pozostał podział na dwie części rozdzielone drogą, łączącą zespół budynków z drogą.

Część południowa stanowiła i stanowi sad owocowy a północna ogród warzywno-kwiatowy, w którym znajduje się budynek mieszkalny.

W chwili obecnej obiekt nie jest ogrodzony, a z dawnego pozostały resztki zniszczonych żywopłotów.

W okresie lat 1920-1930 obiekt został zmniejszony o około 0,40 ha a po 1972 r. o dalsze 0.29 ha na skutek przeznaczenia części wschodniej sadu na wybieg dla bydła /fot. Nr. 3/, które w 100% zniszczyło resztki sadu a nawet darni-traw. Wybieg ogrodzono płotem z żerdzi.

W części środkowej około 20 metrów od budynku mieszkalnego, w latach 1972-73 wybudowano budynek murowany o wymiarach 3x4 metry i przeznaczono go na urządzenia wodociągowe.

Budynek ten ogrodzono płotem z siatki drucianej na metalowych słupkach.

Przylegające od południa do obiektu zabudowania gospodarstwa rolnego uległy całkowitemu zniszczeniu w latach powojennych a grunty i plac porosły samosiewami drzew i krzewów.

Natomiast w przyległym od zachodu sadzie dobudowano stodołę a na części zrobiono podwórko.

Drogi dojazdowe do obiektu oraz wewnętrzne, pozostały bez zmian, jednak droga biegnąca granicą obiektu w części zachodniej /dawna aleja - dojdzie do znajdującego się około 50 metrów od obiektu kościoła/całkowicie zarosła i nie jest użytkowana. Stan dróg dojazdowych szczególnie drogi dojazdowej łączącej obiekt z szosą Korsze-Reszel od strony północnej jest niedostateczny i w okresie deszczów droga ta jest nieprzejezdna.

Droga ta zasługuje na specjalną uwagę, gdyż na jej poboczach rośnie 16 egzemplarzy starych wierzb - *Salix fragilis* o rzadko spotykanych rozmiarach bo piersnicy 80-180 cm.

Wszystkie są wewnątrz spróchniałe, należy je ochraniać. Budynek mieszkalny jest w całości zamieszkały przez pracowników PGR jednak wymaga remontu kapitalnego.

Jak już poprzednio wspomniano przeważająca część obiektu jest niewłaściwie lub w ogóle nie wykorzystywana część południowo-wschodnia służy za wybieg dla bydła, środkowa jako sad-pastwisko a około 0.06 ha jako ogródek warzywny - część północna za domem.

2/ Skrócona inwentaryzacja roślin

Niżej podaje się charakterystykę drzew występujących w obiekcie. Drzewa o charakterze pomnikowym lub egzoty są opisane i oznaczone na planie indywidualnie, a drzewa młode o niewielkich rozmiarach i wartości zespołami.

Pierwsze oznaczono na planie odpowiednimi oznacznikami i cyframi arabskimi a drugie zespoły cyframi rzymskimi.

Wykaz drzew o charakterze pomnikowym lub
rzadko występujące

Nr na planie	Gatunek drzewa- nazwa		Wymiary		
	polska	łacińska	Pierś- nica	Wysokość	Sredn. korony
1	2	3	4	5	6
1	Jesion	Fraxinus excelsior	105	26	17
2	Jesion	" "	110	25	18
3	Lipa drobno- listna	Tilia parvifolia	110	27	13
4	" "	" "	115	26	12
5	" "	" "	135	27	15
6	" "	" "	165	25	16
7	" "	" "	115	27	14
8	" "	" "	140	24	15
9	Kasztanowiec	Aesculus hippocas- tanus	90	15	11
10	Modrzew euro- pejski	Larix europea	85	26	12
11	Kasztanowiec	Aesculus hippocas- tanus	110	15	12
12	Lipa drobno- listna	Tilia parvifolia	150	23	18
13	Świerk kłujący	Picea pungens	30	10	5
14	Sosna wejmut- ka	Pinus strobus	45	19	7

Zespół-grupa drzew oznaczona nr I składa się z 8 szt.

jesiona wyniosłego /*Fraxinus excelsior* / i 2 szt brzozy

gruczołkowatej /*Betula verrucosa*/ w wieku /45-55/50 l.

wysokości 15-17 metrów i pierśnicy 25-35 cm.

Zespoły II, III i IV to kępy odrosłowej śliwy dzikiej

/*Prunus sp.*/ w wieku 5-35 l., pierśnicy 1-20 cm. i wysokości do 5 metrów.

Po całej powierzchni ^{głównie w} części południowej oprócz w/w kęp i

śliw występują pojedyncze jabłonie w wieku około 40 lat

są to resztki zdziczałego, niepielegnowanego sadu, a w części

zachodniej występują pojedynczo i grupowo sanosiewy:

lipy drobnolistnej - *Tilia parvifolia*, kłosa zwyczajnego

- *Acer platanoides* /jesiona-*Fraxinus excelsior* a tylko

pojedynczo: głogu - *Crataegus sp.* i trzmieliny europejskiej

- *Evonymus europaeus*.

Ponadto w części północnej znajduje się około 30 mb

żywopłotu z graba /przycięty/ *Carpinus betulus* a w części

południowej około 60 mb żywopłotu z leszczyny pospolitej

/*Corylus avellana*/.

Gleba, na której występuje opisywany zespół roślinny jest stosunkowo żyzna, bo określona została jako III klasy jakości.

Wytworzona jest z piasków gliniastych mocnych na glinie

zwałowej, ma stosunkowo dobre stosunki wodne-wilgotność oraz

kwasowość. W niedalekim sąsiedztwie na podobnych glebach

i w podobnych warunkach występują lasy liściaste.

3/ Analiza stopnia zachowania układu zabytkowego

Jak już na wstępie wspomniano obiekt ani jego elementy

poszczególne nie przedstawia ani też nie przedstawia większej

wartości zabytkowej.

Budynek mieszkalny /zdjęcie nr 2/ parterowy z szeroko rozbudowanym poddaszem jest typowy dla budownictwa wiejskiego na Warmi i Mazurach i nie zasługuje na uwagę i ochronę specjalną. *Pochodzi on z końca wieku XIX.*

Sad niepielęgowany zdziczał i zarósł samosiewami drzew i krzewów, część drzew owocowych zniszczyło bydło a pozostałe nie przedstawiają prawie żadnej wartości.

Z całego zespołu parkowo-ogrodowego godnymi zainteresowania są tylko wymienione w części inwentaryzacyjnej 14 sztuk drzew o charakterze pomnikowym lub rzadko występujących oraz grupa drzew oznaczona numerem I.

Drzewa te, głównie lipy i kasztanowce są wewnątrz spróchniałe lub pokaleczone.

4/ Rola obiektu w krajobrazie

Obiekt znajduje się w północno-wschodniej części niewielkiej bo liczącej około 25 gospodarstw wsi. Około 50 metrów od niego na południowy-zachód znajduje się kościół wiejski otoczony murem i zadrzewiony gęsto 70-80 letnimi lipami. Cała wieś jest dobrze zadrzewiona.

Położenie obiektu nad poziom morza wynosi od 135 metrów w części wschodniej do 138 w południowo-zachodniej.

Wystawa wschodnia. Wieś Gudniki leży w zasięgu moreny czołowej /pagórkowatej/ i ma bardzo urozmaiconą rzeźbę terenu, składającą się z wielu niewielkich pagórków.

Najwyższe wzniesienia w sąsiedztwie obiektu to :

położony około 0,6 km. na południe cmentarz-160,7 m.

n p m, oraz znajdujące się w części północno-zachodniej w odległości 0,8 km. pagórki o wysokości 165 i 157,8 metra nad poziom morza.

Punkty te mogą spełniać rolę punktów widokowych na wieś i opisany obiekt.

Najniżej położonym jest przylegający od północy zarastający trzciną jezioro o powierzchni około 3 ha, w tym 0.4 ha otwartej wody / oraz znajdujące się w części wschodniej łąki. W odległości około 1 km. na północ znajduje się dość duży kompleks /około 700 ha/ lasów liściastych.

Jak z powyższego wynika, położenie obiektu i ilość i jakość występujących w nim drzew i budynków decyduje w stosunkowo niewielkim znaczeniu obiektu tak w krajobrazie jak i środowisku naturalnym.

III. W n i o s k i

Jak z niniejszego opracowania wynika, następstwo wielu niekorzystnych zmian obiekt uległ prawie całkowitej dewastacji i jego odbudowa jest obecnie niecelowa.

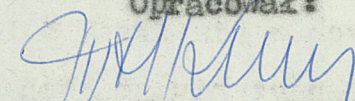
W chwili obecnej ochroną konserwatorską ^{bez ekologicznej} należy objąć tylko 14 drzew o charakterze pomnikowym oraz zespół I wymienionych i opisanych w części inwentaryzacyjnej oraz odpowiednio zaznaczonych na załączonym planie .

Ochrona drzew z uwagi na ich rozmieszczenie i użytkowanie jest bardzo korzystna na granicy własności i nie powinno być uciążliwa dla użytkownika, to jest Państwowego Gospodarstwa Rolnego w Wandajnach, ani też Konserwatora Przyrody.

Istniejące resztki sadu należy usunąć a na ich miejsce posadzić nowe drzewa. Cały zespół powinien zostać ogrodzony. Według oświadczenia mieszkańców w budynku lokatorów

budynek gospodarcze w obiekcie ^{ma być} przeznaczone do
rozbiórki w latach 1978⁹ a na ich miejscu ma być
wybudowany nowy zespół budynków gospodarczych.

Opracował:

mgr inż. Adam Piątkowski

WYKAZ ZDJEC FOTOGRAFICZNYCH

1/ Fotokopia mapy z roku 1944.

2/ Widok na park i budynek mieszkalny .

3/ Widok na park od strony południowo zachodniej.

4/ -"- -"- -"- południowej.

5/ -"- -"- -"- południowo- wschodniej.

2. Widok parku ze stanowiska Nr .....¹ na budynek mieszkalny

Fot. mgr. inż. A. Piątkowski 10 XI 1977r.

Handwritten signature: H. Kuczyński

Fot. mgr. inż. A. Piątkowski 10 XI 1977r.

3. Widok parku ze stanowiska Nr .....²

Handwritten signature: H. Kuczyński

4. Widok parku ze stanowiska Nr 3... na środek parku

Fot. mgr. inż. A Piątkowski 10 XI 1977r.

Handwritten signature

Fot. mgr. inż. A Piątkowski 10 XI 1977r.

5. Widok parku ze stanowiska Nr 3... na zabudowę i gospodarkę

Handwritten signature

droga do wsi Babieniec

PLAN PARKU

WE WSI

BUDNIKI

STAN NA 31 XII 1977 r.

podwórze

rola

Swm/45 14

Sw/30 13

12 Lp/150

dom

3

obora

11 Ksz/110

9 Ksz/90

b.gosp. 2

Md/85

8 Lp/140

hydrofornia

7 Lp/115

Lp/165

5 Lp/135

4 Lp/115

3 Lp/110

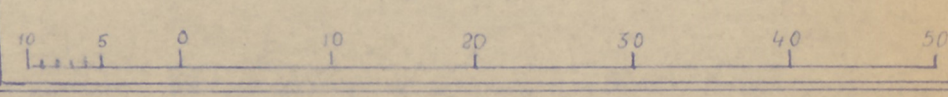
sad

gdzie są drogi
o których
mowa
w tekście?

Wyk. mgr. inż. A. Piłkowski

Pastwisko

wybieg dla bydła

Skala 1:500

Aktualna granica parku.

Ślady dawnych dróg

Pierwotna granica parku.

Masyw drzewo-
stanu młodego

Budynki
murowane

Pojedyncze stare
drzewa liściaste

Ogrodzenia
nie trwałe

Pojedyncze stare
drzewa iglaste

Ogrodzenia
trwałe
nowe

Bramy
i furtki

Aktualne wejścia
do parku

Pojedyncze
młode drzewa
liściaste

Dawne wejścia
do parku

Żywopłoty

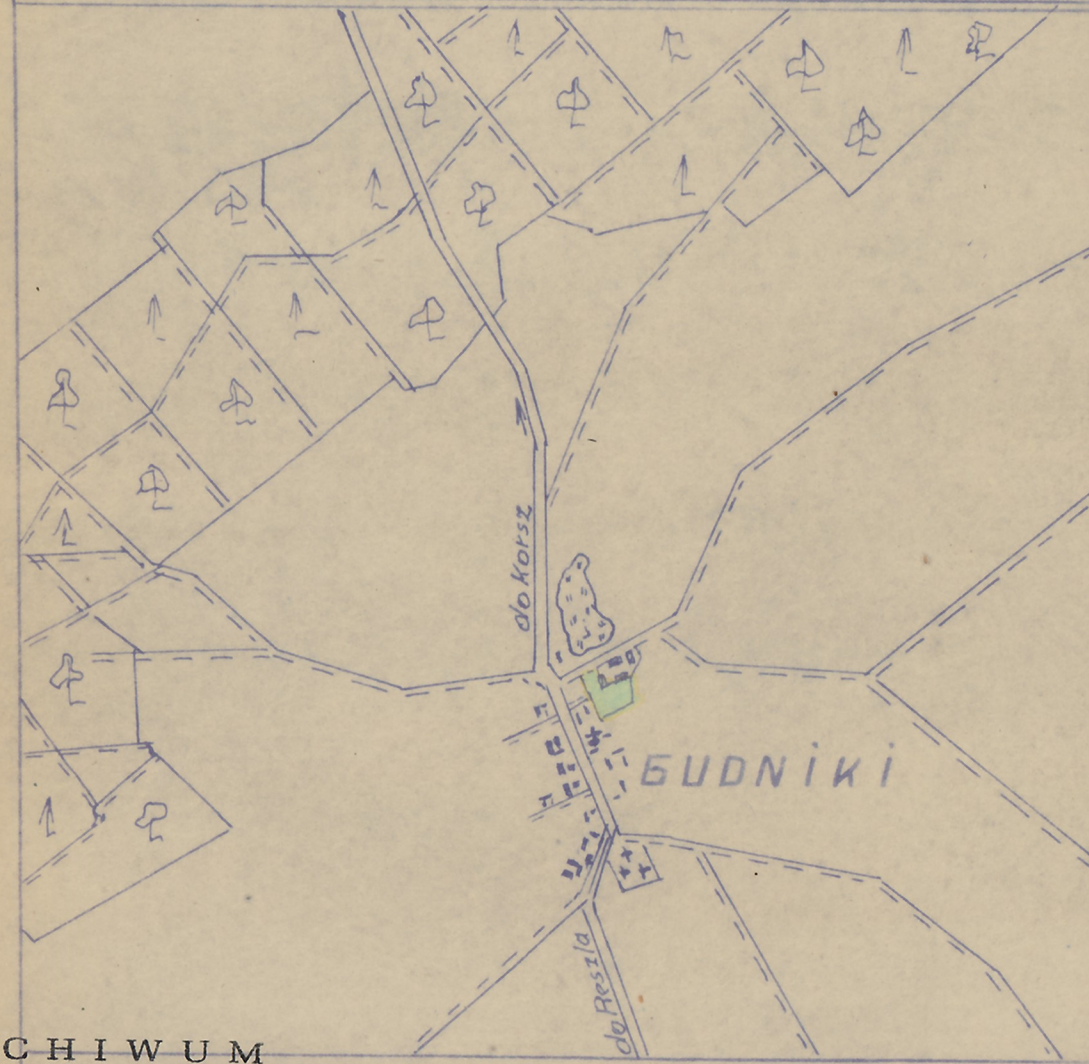
Skorupy

Stanowisko i kie-
runek wykonania
zajęcia fotograf.

Drogi dawne
dobrze zachowa-
ne.

Sad

Wykaz znaków i oznaczeń

ARCHIWUM
OŚRODKA OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9, tel. 628 48 41 w. 130

MAPKA SYTUACYJNA
SKALA 1:25000

Nr. inw. 2849